

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksestä laiksi yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain muuttamisesta

Eduskunta on 11 päivänä syyskuuta 1990 lähettänyt valiokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 92.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina neuvotteleva virkamies Martti Salminen valtiovarainministeriöstä, lakimies Heikki Sipiläinen Virkamiesten ja työntekijäin yhteisjärjestöstä, palkkasihteeri Arja Vehmas Akavasta, neuvottelupäällikkö Harri Wetterstrand TVK-Valtiorystä, sosiaalis sihteeri Paula Parkkinen Julkisten alojen ammattijärjestö STTK-J ry:stä, pääsihteeri Eeva-Liisa Tuominen tasa-arvoasiain neuvottelukunnasta, varatoimitusjohtaja Pekka Luukkainen Posti- ja telelaitoksesta ja osastopäällikkö Tapani Saukkonen Suomen Työntantajain Keskusliitosta.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annettua lakia muutettavaksi siten, että neuvotteluelvelvoitetta laajennettaisiin sellaisten toimipiteiden osalta, jotka ilmeisesti johtavat virkamielen tai työntekijän osa-aikaistamiseen tai irtisanomiseen tai työntekijän lomauttamiseen. Myös neuvotteluille asetettavia muotovaatimuksia ehdotetaan tiukennettaviksi.

Yhteistoimintamenettelyn asiapiiriä ehdotetaan laajennettavaksi. Ehdotuksen mukaan myös viraston tai sen osan tehtävien tai henkilöstön siirto toiseen virastoon tai luovuttaminen yksityiselle yritykselle olisi käsiteltävä yhteistoimintamenettelyssä. Vastaanottava virasto tai luovutuksen saaja voisi jo ennen siirtoa tai luovutusta osallistua yhteistoimintamenettelyyn. Lisäksi ehdotetaan, että valtion uusimuotoisissa liikelaitoksissa olisi laadittava erityinen henkilöstö- ja koulutus suunnitelma, joka voitaisiin vahvistaa vasta yhteistoimintamenettelyn jälkeen.

Valiokunnan kannanotot

Säädettäessä lakia yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa todettiin hallituksen esityksen perusteluissa, että esityksen tarkoituksena oli parantaa henkilöstön vaikutusmahdollisuuksia työpaikkaansa ja työtään koskevaan päätöksentekoon. Tavoitteena oli yhtäältä henkilöstön hyvinvoinnin, viihtyvyyden, työmotivaation ja työelämän laadun parantaminen. Toisaalta osallistumisen ja yhteistoiminnan lisäämisellä haluttiin edistää henkilöstön tietojen ja taitojen hyväksikäyttöä työssä ja myötävaikuttaa näin virastojen toiminnan tehokkuuteen ja tuloksellisuuteen. Laki tuli voimaan 1 päivänä lokakuuta 1988.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan henkilöstöä ei ole toistaiseksi saatu kaikissa virastoissa riittävästi kiinnostumaan yhteistoimintamenettelyn antamista mahdollisuuksista vaikuttaa työtään ja työpaikkaansa koskevaan päätöksentekoon eikä menettelyllä ole onnistuttu saavuttamaan lakia säädettäessä asetettuja tavoitteita. Viraston henkilöstö, sen tiedot, taidot ja motivaatio ovat kuitenkin viraston tärkein voimavara ja tämä voimavara on välttämätöntä saada täysimääräisesti käyttöön, jotta virastot pystyvät kehittämään toimintaansa ja vastaamaan ajankohtaisiin haasteisiin. Tästä syystä valiokunta pitää tärkeänä, että niin virastojen johdon kuin henkilöstönkin koulutusta tehostetaan ja huolehditaan siitä, että yhteistoimintamenettely saadaan toimimaan kaikissa virastoissa lakia säädettäessä toivotulla tavalla.

Nyt käsiteltävänä olevalla lakiehdotuksella pyritään yhteistoimintamenettelyä kehittämään laajentamalla neuvotteluelvelvoitetta ja yhteistoimintamenettelyn asiapiiriä sekä tiukentamalla neuvotteluille asetettavia muotovaatimuksia. Lakiehdotuksen 7 §:n 2 kohdan mukaan yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluvis-

ta olennaisista kone- ja laitehankinnoista neuvoteltaisiin kuitenkin jatkossa enää vain niiden henkilöstövaikutusten osalta. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa tämän lakiehdotuksen vaikutuksia yhteistoimintamenettelyyn ja yhteistoimintamenettelystä eri virastoissa saatavia kokemuksia sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin valtion virastojen yhteistoimintamenettelyä koskevan lainsäädännön kehittämiseksi.

Lakiehdotuksen 7 §:n 14 kohdan mukaan yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluisivat myös henkilöstö- ja koulutussuunnitelmat niihin suunnitelmakaudella tehtävine muutoksineen. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että henkilöstö- ja koulutussuunnitelmia tehtäessä tulee tarkastella myös naisten ja miesten

työ- ja koulutusaseman kehitystä ja pyrkiä siihen, että näiden suunnitelmien avulla edistetään sukupuolten välistä tasa-arvoa. Myös viraston sisäisiä ja virastojen välisiä virkajärjestelyjä toteutettaessa tulee seurata, että järjestelyt eivät käytännössä johda sukupuolten välisen eriarvoisuuden lisääntymiseen.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisenä ja puoltaa sen hyväksymistä sellaisenaan.

Toinen lakivaliokunta ehdottaa kunnioittaen,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Helsingissä 12 päivänä lokakuuta 1990

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Säilynoja, varapuheenjohtaja Lax, jäsenet Aittoniemi, Jokiniemi, Kautto, Kohijoki, Korkia-Aho,

Lapiolahti, Löyttyjärvi, Myller, Mönkäre (osittain), Pietikäinen, Saastamoinen, Savela ja Vuoristo sekä varajäsen Uitto.

Vastalause

Hallituksen esitys, johon valiokunta yhtyi, on pääsisällöltään myönteinen laajentaessaan jonkin verran yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluvia asioita ja täsmentäessään itse menettelyä. Myönteistä on myös se, että valiokunta tässä yhteydessä kuten aiemmissakin kannanotoissaan katsoo yhteistoimintalain edelleen kehittämisen tarpeelliseksi.

Lakiehdotuksen 7 §:n 2 kohdassa kuitenkin tästä linjasta poiketen esitetään heikennystä voimassa olevaan lakiin. Olennaisia kone- ja laitehankintoja koskien esitetään neuvotteluvelvoite rajattavaksi vain niiden henkilöstövaikutuksiin. Lisäksi samassa kohdassa esitetään, että vain työtilojen olennaiset muutokset edellyttävät yhteistoimintamenettelyn soveltamista.

Valiokunnan kuulemien asiantuntijalausuntojen mukaan ei nykyisestä laista kuitenkaan

ole aiheutunut ongelmia eikä yhteistoimintamenettely ole vaikeuttanut tarpeellisten kone- ja laitehankintojen suorittamista.

Allekirjoittajat katsovat, että henkilöstön näkökannat oman ja työyhteisönsä työprosesien kehittämiseen tulee ottaa huomioon kone- ja laitehankinnoista päätettäessä. Samoin katsoimme, että työtilojen järjestelyt vaikuttavat aina merkittävästi yksittäisen työntekijän ja koko yhteisön työskentelyolosuhteisiin eikä perusteita ehdotuksen mukaiseen rajaukseen myöskään tältä osin ole.

Edellä olevan perusteella ehdotamme kunnioittaen,

että lakiehdotuksen 7 §:n 2 kohta hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

7 §

sekä henkilöstön asemaan vaikuttavat viraston organisaation, tehtävien, palvelutoiminnan ja tuotevalikoiman muutokset ja (*poist.*) työtilojen järjestelyt;

Yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluvat asiat

Yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluvat:

2) olennaiset kone- ja laitehankinnat (*poist.*)

Helsingissä 12 päivänä lokakuuta 1990

Marja-Liisa Löyttyjärvi

Pauli Uitto

Vappu Säilynoja

